

Hrvaške volitve.

Tragikomedija še ni končana, kajti tudi danes je volilen dan na Hrvaškem in šele ko bodo znani vsi rezultati do zadnjega, bomo imeli popolnoma jasno sliko novega položaja. Toda v glavnih potezih vemo že zdaj, pri čem da smo. Če se ne zgodi čudež nemogočnosti, je Tomašičeva blamaža zapečatena in edini pametni korak, ki bi ga še mogel storiti, bi bil ta, da napiše lepo prošnjo za odpust. Z vsemi bobni in trobentami napovedana večina „stranke narodnega napredka“ je ostala vkljub vsej staroturski politični umetnosti plemenitega Tomašiča in njegovih pomagačev v deveti deželi in če ni mogel famozni ban dobiti večine ob sedanjem terorizmu in ob falsificiranju volitev, tedaj je sploh ne dobi nikoli več, razven če zgradi v deželi toliko ječ, da zapre pri prihodnjih volitvah lahko vso opozicijo po deželi vanje.

Hrvaške volitve so postale glasovite v dobi Khuen-Hedervaryjevega banovanja. In Tomašič je bil že kot poslanec veren učenec Khuenov. Ali učenec je zdaj skoraj prekosil mojstra in beseda „Hrvaške volitve“ ne bo doslej več zadostna oznaka, temveč treba bo reči „Tomašičeve volitve“, če se bo hotel označiti vrhunec terorizma, korupcije in brutalne nesramnosti. To slovo si je Tomašič pridobil in če ne bo mogel tekmovali s Herostatom, je to pripisati le dejstvu, da se za dogodke na Hrvaškem vesoljni svet vendar ne zanima toliko kolikor za starogrško mito in zgodovino.

Nekoliko nasilstva, nekoliko sleparstva, nekoliko korupcije se dobi marsikod pri volitvah. Tudi pri nas niso taki pojavi tako neznani, da bi volilci ne vedeli, kaj je volilni golaš, delodajalčev „priporočilo“, ali pa mala volilna laž o nasprotniku. Ali največja volilna korupcija v naših krajih je le klavrna miniaturna grandiozne volilne fabrikacije v „trojedni kraljevini“, velikanske satire, ki jo pišejo oblasti od bana samega pa do najskromnejšega občinskega pisarjaka na politično prepričanje in na čistost volitev.

Nastavati vsa sredstva, katerih se je Tomašič poslužil, da bi z izsiljeno in prisleparjeno večino v saboru ohranil sebi banstvo, je nemogoče. Hrvaška opozicija, ki ima interesa na tem, bi lahko spisala knjigo o volilnih škandalih ter jo predložila Evropi, in knjiga bi ne bila tanka. Ali za karakteristiko Tomašičeve metode zadostuje tudi nekoliko markantnih primerov. Če pomnoži najburnejša fantazija te slučaje stotero, še ne bo dosegla popolne resnice.

Na dan volitve in dan poprej se konfiscirajo vsi opozicijski časopisi. To se zgodi čisto šablonsko in nonšalantno, pa bi se zgodilo

tudi tedaj, če ne bi bilo v teh listih niti sence kakšnega „pregreška“ ali „zločina“. Dovolj je, da piše časopis o volitvah, da objavlja kandidate in da daje volilecem kakšna navodila. Listi se morajo zapleniti kratkoma zaradi tega, ker je za vladno potrebno, da ostanejo volilci v temi, brez zveze s svojimi strankami, brez znanja o sklepih, o dogodkih, o volilnih parolah. Če se ustvari na ta način okrog volilcev primeren mrak, je naloga spretnega volilnega sleparja že močno olajšana. Predvsem se volilci zdaj lahko zmedejo s povestmi o opuščenih, preklicanih in zamenjanih kandidaturah, z bajkami o sigurnosti vladnih zmag in s podobnimi istorijami, ki lahko vplivajo na mišljenje volilcev.

To razumejo oblasti izven Zagreba natančno tako dobro kakor one v glavnem mestu. In ker se ne more vedeti, če se je konfiscacijski posel v Zagrebu opravil dovolj temeljito, izvršujejo okrajne oblasti po deželi rabeljsko delo nad tiskom še na svojo pest; po njihovem nalogu se konfiscira enostavno vsak list, ki pride iz Zagreba, izvzemši seveda uradno in poluradno časopisje. Tako žive prebivalci na Hrvaškem po dva tri dni kakor v Kamerunu ali Tibetu, in svet se za to dobo kratkoma ustavi zanje.

Ali česar ne povedo časopisi, bi utegnili povedati usta, ki sicer ne morejo tako razširjati svojih besed, kakor tisk, ali vendar lahko nekoliko govore. Najbolj nevarna so v tem oziru usta kandidatov. Lahko bi bili nevarni agitatorji sploh; ali za to je že od vsega začetka poskrbljeno, da se taki malopridneži ne morejo klatiti po volilnih okrajih. Tak možakar se kvalificira za potepina, pa se brez komedij izžene ali pa vtakne v luknjo. Nazadnje je treba paziti le še na kandidate same, in proti tem sitnežem se lahko porablja različne metode. Enemu se pošlje nekoliko žandarjev in tajnih policistov na vrat, ki ga spremljajo h kosilu in k večerji in tja, kamor hodi vsak človek peš, dokler se ne pritoži. Če se pa pritoži, je že dal povod, da se zaradi nadlegovanja oblasti zapodi iz okraja ali pa posadi na varno. Drugemu se vljudno sporoči, da se seveda njegova svoboda nikakor noče omejevati, da se torej lahko svobodno giblje po vsej deželi, samo za enkrat ne v tistem okraju, v katerem kandidira. Sploh je domišljija okrajnih predstojnikov v tem oziru zelo bujna in plovovita, vsled česar se doseže, da ni ob času volitev po vsej deželi nobenega opozicijskega kandidata v njegovem volilnem okraju. Če pa ta ali oni kandidat noče razumeti, da se godi vse to le zaradi „reda in miru“, ima pa Hrvaška kot kulturna dežela hvalabogu še vedno toliko žandarjev in pandurjev, da lahko pripe-

Kronanje indijskega cesarja.

ljejo takega puntarja v šeparno.

V nekaterih krajih je treba nekaj več rafiniranosti. Tomašič se lahko pobaha, da ima tudi za bolj komplicirane naloge potrebne organe, ki so „na vrhunec svojega poklica“. Tako je n. pr. šef zagrebske policije poučil obrtnike in trgovce, kaka posebna čast je zanje, da kandidira sam presvetli ban pl. Tomašič v Zagrebu. Obenem jim je namignil, da ne kaže omalovaževati tako čast in da jo bodo le tedaj prav cenili, če bodo glasovali za njegovo presvetlost, pa tudi agitirali zanjo na vso moč. Seveda je kot mož, ki pozna praktično življenje, vedel, da je reklama najboljša tedaj, če se podpre z malim, blagim podtiskom, pa je dejal, da bi mu bilo žal, če bi gospodje obrtniki, ki bi glasovali opozicijsko, izgubili javna dela.

Tomašičeve volitve služijo tudi prometu. Da pokaže, kako se briga za njega povzdigo, inscenira kratko pred volitvami malo selitev narodov, pa premešča uradnike in učitelje vseprek, tako da se železniški obrat hipoma poveča. Menda je le slučajen slučaj, da so taki premeščenci vseskozi opozicijski volilci. Ali ker je temu ali onemu premestitev v kakšno zakonito gnezdo morda neprijetna, se Tomašičevo srce omehta in kdorkoli se zaveže, da bo glasoval za madjaronskega kandidata, dobi hipoma dekret, da lahko ostane na svojem mestu.

Tomašiču in njegovim oprodam se mora tudi priznati, da so odkritosrčni. Če se komu zdi, da so brutalni barbari, vendar ne more reči, da so hinavski barbari. Tu se vsaj ne govori zvijačno, da vsakdo lahko voli po svojem prepričanju, po svoji vesti, in kar je po-

dobnih fraz. Ampak s krasno jasnostjo se razglasa: Kdor je odvisen, mora voliti vladnega kandidata, drugače dobi breco, pa basta. Raznesla se je n. pr. govornica, da je skupna (ogrska) vlada dovolila skupnim uradnikom, da smejo voliti po svojem prepričanju. Uradne „Narodne Novine“ pa so brez vseh ovinkov izjavile, da je ta trditev — smešna in neumnost. Kje je še dežela, v kateri bi se z uradnega mesta tako naravnost povedalo, da se od uradnika zahteva, da glasuje, kakor mu ukazuje vlada?

Koliko si je Tomašič izposodil z Ogrskega in iz Avstrije vojaštva za volitve, se še ne ve popolnoma natančno, ali znano je, da so nekateri kraji na Hrvaškem popolnoma zabasani z infanterijo in kavalerijo. In kako imajo bataljoni „varovati red in mir“ pri volitvah, je znano že iz Khuenovih časov.

Tako se torej vrše te volitve kot neskončno potencirana ironija ustavnosti. Tisti ban, ki je prišel v deželo, da jo osvobodi Baucha, je huje poteptal vsako svobodo kakor Bach.

Ali učenec je prekosil svojega mojstra samo v brezobzirni porabi sredstev. V glavnem pa je daleč, daleč zaostal za njim. Kajti to je razlika med Khuen-Hedervaryjem in Tomašičem: Khuen je teroriziral in korumpiral, pa je s terorizmom in korupcijo zmagal; Tomašič terorizira in korumpira, pa je s terorizmom in korupcijo tepen. Otel je koaliciji nekoliko mandatov. Hote ali nehote je pomagal „pravašem“ do nekaterih mandatov, katere ne bi bili starčevičanci dobili iz lastne moči, če bi bile razmere v deželi normalne. Ali svoji „stranki“ je pribavil z vsem nasiljem

ANTON ČEHOV:

V brivnici.

Na vsezgodaj jutraj. Ura še ni sedem, a brivnica Makarja Kuzmiča Blestina je že odprta. Gospodar, mlad človek triindvajsetih let, neomit, v zamazani, a kavalirski obleki je pospravljaj izbo. Pospravljati pravzaprav ni bilo mnogo, in vendar se je spotil pri delu. Tu pobriše s cunjjo, tam postrga s prstom, tam najde stenico na steni in jo pomede.

Brivnica je majhna, tesna, nečedna. Lesene stene so preplelene z oboji, spominjajočimi na oguljeno vozaško srajco. Med dvema motnima, curljuočima oknom so ozka, škripajoča vratca, nad njimi od vlage zelen zvonček, ki se trese in bolešno zveni sam od sebe, brez vsakega vzroka. In če pogledate v zrcalo, ki visi na eni izmed sten, vam popači obraz brez usmiljenja na vse strani! Pred tem zrcalom vas strižejo in brijejo. Na mizici, neumiti in zanemarjeni, kakor je Makar Kuzmič sam, se nahaja vse orodje: glavniki, škarje, britve, pomada po kopejki, puder po kopejki, močno razredčena eau de Cologne po kopejki. In vsa brivnica ni vredna več kakor petnajst kopejk.

Nad vratni zaječi bolešno zvonček in v brivnico vstopi starina, v ustrojenem kožuhi in v klobučinastih čevljih. Njegova glava in vrat sta zavita v žensko ruto.

To je Erast Ivanič Jagodov, krstni boter Makarja Kuzmiča. Preje je bil za čuvaja pri konzistoriju, sedaj pa živi zraven Rdečega ribnika in ključari.

— Dobro jutro, Makarnuška! — pozdravi Makarja, ki je z vso vnemo pospravljaj.

Poljubita se. Jagodov vzame ruto z glave, se pokriža in sede.

— Daleč je, daleč — pravi in zakreha. — To ni šala! Od Rdečega ribnika pa do Kaluških vrat.

— Kako se imate? — Slabo, brate. Legar smo imeli.

— Kaj pravite? Legar? — Legar. Cel mesec sem ležal, pa sem mislil, da me bo zivilo. V poslednje olje so me že deli. Zdaj mi izpada o lasje.

Doktor mi je velel, da naj jih ostrizem. Novi, krepki lasje mi poženo, je dejal. Pa sem si mislil sam pri sebi: k Makarju pojdem. Kaj bi hodil k drugemu, raje k domačemu človeku. Boljše napravi in denarja ne vzame. Daleč je res, ampak kaj zato. Človek se vsaj malo izprehodi.

— Prav rad vam ustrezem. Kar sedite.

Makar Kuzmič pošara z nogo po tleh in pokaže na stol; Jagodov je sedel in se pogledal v zrcalo; očitno zadovoljen je z razgledom: v zrcalu se je pokazala zategnjena spaka, z izpahnenimi ustri, širokim, topim nosom in z očmi na čelu. Makar Kuzmič ogrne pleča svojega klienta z belim, pegastim prtom in začne škripati s škarjami.

— Na kratko vas ostrizem, do živoga! — je dejal.

— Seveda, da bom podoben Tatarju ali pa bombi. Tem gostejše mi poženo lasje.

— Kaj pa tetka, ali je zdrava?

— Že gre, po stari navadi. Zadnjič je pomagala majorka pri porodu. Dali so ji rubelj za to.

— Tako? Rubelj? Uho pri miru!

— Dobro... Samo vrezati me nikar. Oh, to boli. Lase mi trgaš.

— Nič hudega. Brez tega pri našem rokodelstvu ne gre. Kaj pa Ana Erastovna?

— Hči? Dobro, zmerom skače navkolo. Prejšnji teden, v sredo, smo jo zaročili s Šejkinom. Zakaj nas nisi nič obiskal?

Škarje prenehajo cviliti. Makarju Kuzmiču omahnejo roke, pa vpraša preplašeno:

— Koga ste zaročili?

— Ano.

— Kako? S kom?

— S Šejkinom, Prokofijem Petrovim. Njegova tetka je za gospodinjjo v Zlatoustni ulici. Dobra ženica. Veš, da smo vsi veselji; hvala bogu. Drug teden bo svatba. Pridi tudi ti, dobro se bomo imeli.

— Ampak kako je to mogoče, Erast Ivanič? — vpraša Makar Kuzmič, ves bled in začuden in maje z rameni. — Kako je mogoče? Ne... to ni mogoče! Ana Erastovna... jaz sem... rad sem jo

imel... nameraval sem. Kako se je to zgodilo?

— Tako! Odločili smo se in smo jo zaročili. Dober človek je.

Na lice Makarja Kuzmiča so stopile znojne kaplje. Na mizo je položil škarje in si s pesto snažil nos.

— Nameraval sem... — je dejal. — Ne, to ni mogoče, Erast Ivanič! Oh..... zaljubljen sem in ponudil sem ji svoje srce... In tetka so mi obljubili. Kot rod-nega očeta sem vas zmerom spoštoval... zastoj vam strižem lase... Zmerom sem vam delal usluge, in ko je umrl moj oče, ste vzeli divan in deset rubljev in mi jih niste nikoli vrnili. Ali se spominjate?

— Kako se ne bi spominjal! Dobro se spominjam. Ampak kakšen ženin si ti, Makar? Ali veljaš sploh za ženina? Brez denarja, brez službe, z neznatnim rokodelstvom...

— A je Šejkin bogat?

— Šejkin je arteljščik in ima poldrug tisoč v zalogi. Tako je, moj ljubi... kaj bi izgubljala po nemarnem besede: kar je, je. Izpremeniti se ne da nič, Makarnuška. Drugo nevesto si išči... Mnogo je deklet. No, ostrizi me! Kaj stojiš tu?

Makar Kuzmič je molčal in stal nepremično, potem pa je vzel robec iz žepa in zajokal.

— Kaj ti je! — ga je tolažil Erast Ivanič. — Glej ga! Joče kakor stara baba! Zgotovi najprej mojo glavo in potem jokaj. Vzemi škarje!

Makar Kuzmič je vzel škarje, jih o-

in sleparstvom izmed 70 mandatov dvajset, pa če bi mu bila danes sreča še bolj mila kakor doslej, vendar ni več mogoče, da doseže madjaronsko večino.

Tako se je Tomašič izpostavljati, da je javno kazal svojo osebno koruptnost. Sklicujoč se na svojo kandidacijo v Zagrebu je daroval jugoslovanski akademiji znanosti in umetnosti 10.000 kron. Prosto podkupovanje se imenuje taka taktika po vsem svetu. Tudi te metode se Tomašič ni ženoiral. In konec je vendar bornih dvajset mandatov, klavna manjšina, s katero se ne more vladati, neuspeh, ob katerem bo moral tudi Khuen-Hedervary spoznati, da je Tomašič birit. Ali ima mnogo dobre volje, pa vendar premalo moči. Kakšne posledice bo Khuen-Hedervary izvajal iz Tomašičevega ljutega poraza, se bo pač kmalu pokazalo.

Ponesrečen političen akt.

Na nedeljski deželni konferenci sem nastopil z vso odločnostjo proti delu predlagane resolucije sodr. dr. Ferfolje ter izrazil vse, kar mi je dovolil poslovni red konference, da bi preprečil sprejetje tega dela.

Sodrug, ki so imeli večino pri glasovanju, me sedaj silijo, da naj črno na belem zapišem svoje misli tako, da bodo lažje sprevideli, če je bila moja opozicija (kateri se je pridružilo lepo število starejših sodrugov, med njimi tudi sodr. dr. Tuma), taktičnega ali principielnega pomena.

V kratkih besedah naj orišemo vprašanje, o katerem se je debatiralo:

V mestnem svetu tržaškem je soc. poslanec sodr. dr. Puecher glasoval za podporo „Legi nazionale“ in proti podpori „Družbi sv. Cirila in Metod“.

Referent sodr. Ferfolja je o tej zadevi predlagal na konferenci sledečo resolucijo:

„I. Uvažuje, da ima slovenski živelj v Trstu kot močna manjšina poleg italijanske večine brezdvomno pravico do obstanka in do svojega naravnega kulturnega razvoja;

da tvori ogromna večina tega slov. življa baš slov. delavstvo;

da je v prvi vrsti ljudsko in strokovno šolstvo, ki je edino delavstvu dostopno, sposobno širiti kulturo med delavskim slojem in ustvarjati moralne kakor tudi materialne predpogoje za končno socialno osvobodjenje;

da italijanska meščanska večina negira slov. življu v Trstu sploh pravico do obstoja in mirnega razvoja, zahtevajoč od slov. življa nasilno asimilacijo z italijanskim in.

da so v Trstu šole družbe Sv. Cirila in Metod pri vseh svojih nacionalističnih in klerikalnih tendencah, katere slov. soc. dem. proletariat a priori odklanja, sedaj vendarle edini nadomestek javnega šol, izjavlja konferenca, da ne soglašajo z glasovanjem tistih soc. dem. poslancev, ki so v mestnem svetu tržaškem dne 2. decembra glasovali proti podpori družbi sv. Cirila in Metod, niti z utemeljevanjem glasovanja.

Dež. konf. nalaga bodočemu političnemu odboru, da v takih in enakih slučajih doseže sporazumno postopanje z ital. soc. dem. stranko v Trstu.

Kakor je razvidno, resolucija ne graja glasovanja za podporo „Legi nazionale“, ali graja oziroma ne soglašajo z glasovanjem proti podpori „Družbi sv. Cirila in Metod“.

Sledi mnenje, katero je referent pri utemeljevanju sam naglašal, da bi morali social-

isti zastopniki glasovati za subvencije obema meščansko-nacionalnim šolskima družbama, tako italijanski Legi, kakor slovenski C. in M.

S takim nazorom se za svojo osebo kot socialist in Slovenec ne morem sprijazniti. Kdor pozna razmere v tržaškem občinskem svetu, ve, da imajo socialistični zastopniki skupaj s slovenskimi narodnjaki 21 mož (9 socialistov in 12 slov. narodnjakov) proti 59 članov broječi italijansko liberalno-nacionalni večini.

Tudi če vsa opozicija glasuje za podporo, ima vsa zadeva le negativen uspeh.

Zakaj torej glasovati za subvencije rajši, kakor zahtevati ustanovitev občinske šole za slovensko dečo?

Odgovorilo se je, da bi bil uspeh enak. Soglašam. Toda zahtevaje ustanovitev manjšinske šole bi se vsaj naglašal princip pravice veliko bolje, kakor pa z naglašanjem principa, da naj se dajejo subvencije privatnim šolskim družbam.

Če pridejo kdaj Slovenci v Trstu do šol iz občinskih sredstev (kar se prej ali slej mora zgoditi) bodo veliko prej dosegli ustanovitev občinske šole, kakor pa subvencijo, ki naj bi jo mestni svet dovolil Cirilu in Metodovi družbi.

Mesto da bi se v resoluciji naglašalo, da naj socialistični zastopniki zahtevajo manjšinske šole in glasujejo proti subvencijam, se je zašlo na popolnoma narodno radikalno negativno stališče rekot:

„Ako si ti, sodrug dr. Puecher napravil tepčarijo, da si glasoval za podporo „Legi nazionale“, je bila tvoja dolžnost, storiti še drugo tepčarijo ter glasovati tudi za subvencijo Cirilu in Metodovi družbi“.

Kaj je to, če ne koncesija toliko italijanskemu kakor slovenskemu narodnjakstvu?

Zakaj je italijanski list „Il Piccolo“ tako hitro pohvalil sodr. Puecherja ter današnja „Edinost“ tako slavno objavila resolucijo sodr. Ferfolje ter naglašala, da je to uspeh Narodnega doma v Trstu?

Zastoj švindel-narodnjakarija ne hvali socialistov in že to mora zbuditi dvom, da je sprejeta resolucija kaj drugega kakor ponesrečen političen akt.

Kaj je bilo treba naglašati vso tisto frazarijo o Cirilu in Metodu, ko nas vendar nihče ni poklical zato? Zakaj bi ne prepustili taka principielna vprašanja, da jih rešuje strankarski zbor, ki je edino kompetenten, da nam začrta pot?

Poklicani smo bili, da se za lokalne razmere sklene navodilo socialističnim mestnim svetovalcem.

To navodilo bi moralo naglašati pravico manjšinskih šol ter poziv, naj se ne daje subvencije privatnim družbam, kjer nima delavstvo nobene kontrole. In če je sodr. dr. Ferfolja trdil, da se moramo teh družb okleniti ter pri njih sodelovati, da se vanje zanese socialistični duh, odgovorjam, da je treba politične slepote če se sklepa kaj takega, ker sem globoko prepričan, da pusti meščanstvo, ako pridejo tja socialisti v večino, takoj delavce na cedilu s praznimi blagajnami ter ustanovi druge družbe.

Tu je v kratkih besedah izraženo moje mnenje ter upam, če se bo o tej stvari napravila kakšna anketa v listu, da se še oglasim. Frane Milost.

NOVICE.

* Naša slika. Kronanje angleškega kralja Jurija V. za indijskega cesarja so se udeležili večinoma vsi indijski knezi. Naša slika kaže tri indijske vladarje: nizama hajderabškega, maharadžo mizorskega in caekvarja barodskega.

* Spopad med gledališkimi igralci in kritiki. V černoški kavarni sta napadla operna primadona gospica Dorsayeva in tenorist Herling urednika Webra vsled neugodne kritike, ki jo je priobčil ta v svojem listu. Urednik Schwarz je priskočil svojemu tovarišu na pomoč, nato sta naskočila razljučena pevka in tenorist še njega. Občinstvo se je zavzelo za obadva urednika in je preprečilo nadaljnje izgrede. Černoški časnikiški klub je ostro obsodil napad na svoja člana in je sklenil, da bojkotira gledališče tako dolgo, dokler ne dasta pevka in tenorist zadostnega zadoščenja.

* Lastno mater je hotela umoriti. V Malem Kotoru na Zgornjem Šleskem je hotela umoriti 52letna kmetica svojo 76letno mater. Počrnila si je obraz in se oblekla v moško obleko ter prežala na mater, ko se je vračala s kolodvora. Na samoti je planila nanjo in jo hotela zadaviti. Pravčasno pa so prihiteli ljudje in prijeli živinsko hčer. Hči je hotela umoriti mater vsled sporov za dedščino.

* Devetdesetleten ubijalec. Iz Satorje Ujhelj poročajo, da se je sprl v občini Kis Tölgyes 90letni Jurij Halibi s sosedom za radi zemljišča in ga v prepiru ubil.

* Škrb „višjih“ za ljudstvo. Sicer je že vsakemu slabo jasno, da bo ljudstvo živelu pošteno človeško življenje samo tedaj, kadar si ga bo priborilo z lastno močjo. Zato nas tudi prav nič ne razočara brezbrinost in nasprotstvo takozvanih „višjih“ slojev proti ljudskim

potrebam. Ali čemu se pojavi to nasprotstvo, ki ga sicer „višji“ skrbno prikrivajo, v posebno žarki luči, ki pokaže njih „skrb“ v vsej lepoti. Tak slučaj se je zgodil v Weimaru. Pri debati o visokih mesnih cenah je predlagal občinski svetnik Baudert, naj nakupi občina po velikih lovih v okolici večje množine zajcev in naj jih proda za lastno kupno ceno revnejšemu ljudstvu. Lovski zakupniki in lovski posestniki itak ne vedo, kam naj bi z velikimi množinami zajcev. Tako je dal lovski urad velikega vojvoda weimarskega nad sto zajcev pokopati, ker jih ni mogel prodati. To so stori- li zategadelj, ker „niso hoteli pokvariti cen“. Visoka gospoda je torej lovila samo za zabavo in je raje uničila zajčje meso, kakor da bi ga bilo suedlo „ljubo ljudstvo“!

* Skesano priznanje. V listu „Berchtesgaden Anzeiger“ beremo naslednjo izjavo: „Z največjim obžalovanjem preklicujem žalitve, ki sem jih izrekla proti gospodu R. Obenem priznavam prostovoljno, da sem vsled svojega zlobnega jezika največja obrekovalka v vsem berchtesgadenskem okraju in naj se me vsakdo varuje.“ — A. H.

* Stavka parlamentarnih poročevalcev v Bukareštu. Pred kratkim so v Bukareštu časnikarskim poročevalcem zabranili vstop v zbornico, ako se niso mogli legitimirati. Ko je hotel poročevalec, ki že par let piše parlamentarna poročila, kljub prepovedi v zbornico, ga je vratar oklofotal in vrgel na cesto, kjer ga je aretirai policaj. Vsled te nasilnosti so vsi parlamentarni poročevalci takej pričeli s stavko in izjavili, da jih tako dolgo ne bo k sejam zbornice, dokler ne dobe popolnega zadoščenja za tako sirovo ravnanje.

* Umor na ulici. Na eni izmed najživahnnejših ulic v Bukareštu se je završila pred kratkim krvava žaloigra Elena Eristeskovca, ki je stanovala v bucareškem predmestju, je imela sina, ki se je silno zaljubil v mladoletno hčerko manufakturnega trgovca Oostacheja. Mladenec je poprosil trgovca za roko njegove hčerke. Trgovca je mladenčeva snubitev silno razjezila in sicer zategadelj, ker je bil mladenec preje kočijaž in je po srečnem naključju obogatel čez noč. Ogorčen je zavrnil mladeniča in mu pokazal vrata. Nato je prišla v trgovčovo prodajalno mladenčeva mati in je izjavila trgovcu, da ustrelil njen sin trgovčovo hčer in sebe, ako ne dobi ljubljene dekleta za ženo. Mati je potegnila iz mufa mal krožnik in ga je vrgla po tleh, da se je razbil ter kriknila: „Tako naj se razbije tvoja rodbinska sreča!“ Trgovec je hitel za ženo na cesto in ustrelil nanjo štirikrat iz revolverja, da se je zgrudila mrtva. Nato se je dal policiji mirno prijeti. Policija je imela mnogo truda, da je obvarovala morileca pred razljučeno množico.

* Upokojeni generali — sleparji. Pariškemu državnemu pravdnistvu so naznanili upravní svrt pred osmimi leti ustanovljenega kreditnega društva za upokojene vojaške osebe. Društvo je skoro popolnoma uničeno vsled goljufij upravnega sveta, ki je sestajal večinoma iz upokojenih generalov in drugih višjih častnikov. Primanjkljaj znaša okolo poldrug milijon frankov.

* Zaklad v grmovju. Blizu Paua na južnem Francoskem je našel kmet v vrtni ograji listnico s 100.000 franki, deloma v gotovini, deloma v vrednostnih papirjih francoske banke. Kakor se je izkazalo, je vrgel listnico lansko leto iz vlaka blaznik, ko se je vozil tam mimo. Po listnici so dolgo poizvedovali, zdaj pa jo je odkril slučaj.

* Kralj igralcev je umrl. V Ženevi je umrl takozvani jubilejni igralec Ernst Benson, ki je zaigral v jubilejnem letu kraljice Viktorije pet milijonov kron, deloma na karte, deloma na dirkališču.

* Nezgoda belgijskega parnika. Belgijski parnik „Vandyken“ z 18 možmi posadke je zadel ob pečino Stevenssonovega svetilnika. Voda je drla naglo v ladjo, da je moralo moštvo zapustiti ladjo. Ko so spustili v morje rešilni čoln, ga je mogočen morski val prevrnil. Vsi mornarji so padli v morje. Samo drugemu inženirju se je posrečilo, da se je rešil na krov ponesrečenega parnika in je spravil nanj še tri mornarje. Drugih 14 mož je utonilo. Ti štirje možje so bili brez varstva iztočeni oblasti viharja in morja. Vihar je gual razbito ladjo po razburkanem morju, dokler je ni opazil parnik „Ashtree“ in rešil inženirja in mornarje.

* Prodaja portugalskih kraljevskih zakladov. Poluradna „Republica“ v Lizboni poroča, da bo prodala vlada vse dragotine in vrednosti, ki so jih dobili v kraljevih palačah Recesidades, Ajuta in Pena. Zakladi obsejajo večinoma iz starih kron, zapestnic, prstanov, pasov, mečev, bodal, rapirjev, ki so vsi okrašeni z dragocenimi kamni. Našli so tudi dvoje zabojčkov z nebrušenimi dragimi kamni, večinoma demanti, rubini in safiri. Zaklade cenijo na 15 milijonov kron, pravijo pa, da so med njimi tudi dragi kamni neprecenljive vrednosti.

* Vleed bede v smrt. V kemičnem laboratoriju petersburške univerze sta se zastrupila brata Cvetkov, jako nadarjena študenta. Pred kratkim je umrl oče obeh študentov, mati pa je od žalosti nad možovo smrtjo zblaznela. Mladenica sta se morala tako boriti z

bedo, da si nista vedla pomagati drugače kakor s smrtjo.

* 50.000 brezžičnih postaj za ameriške ribiške ladje. Ameriška vlada je napravila jako pomembno in obsežno zasnovano naredbo. Da obvaruje ameriške ribiške ladje pred neizgodbami vsled viharjev, je nakupila za sedem milijonov dolarjev 50.000 brezžičnih sprejemnih postaj in jih dala ribičem proti plačilu na razpolago. Vsled hudih viharjev je pretil preje ameriskemu pomorsko-mu ribištvo popola pogin. S pomočjo brezžičnega brzojavljenja bodo te neizgode lahko pravočasno preprečili.

* Bestialnost. Iz Amerike čisto prihajajo vesti, ki so odsev že skrajne podivjanosti. Taka vest prihaja tudi iz Jaksona v Georgiji. Pridigarja črncev so obsodili na vislice. Ker je na dan eksekucije deževalo, so vlekli gledalci obsojenca v bližnje gledališče, kamor je sledila ogromna množica med veselimi vzkliki. Ko se je zastor dvignil, so obešili črnca na gledališkem odru. Gledalci so popolnoma hladnokrvno gledali usmrčenje in so se nazadnje „zahvalili“ rabljem z viharim ploskanjem za kruti prizor. To je blagoslov vzgoje v sedanji družbi, ki ni nikjer tako zagrizeno kapitalistična kakor v Ameriki!

* Tatvino je poplačal s smrtjo. V osebnem vlaku železniške proge Kassel-Bebra je ukradel neznan tat sopotniku ves denar. Za postajo Rothenburg ob Fuldi je skočil iz vlaka in obležal mrtev na tirnicah. Zlomil si je bil vrat.

Ljubljana in Kranjsko.

— Šolske razmere v Novem mestu. (Dopis.) Letno poročilo o stanju ljudskega šolstva, ki ga je izdal c. kr. deželni šolski svet za pretečeno leto 1909/10., govori — kakor ste že poročali — glasno o veliki mizeriji ljudskega šolstva na Kranjskem. Poleg drugih „znamenitosti“ je 32 oseb, t. j. 3,2% vsega učnega osebja brez formalne učne usposobljenosti, vsled česar pouk obutno trpi, kar blagovoli letno poročilo samo izrecno poudarjati. Teh 32 posili-učiteljev tvorijo duhovniki, organisti, vpokojeni orožniki itd. Z njimi je najbolj blagodarjeno Novo mesto, mesto, ki šteje razmeroma največ uradništva in ki ima že dolgo vrsto let narodno „napredni“ občinski odbor. Res, značilna je taka naprednost, ki se še dosedaj ni dokopala tako daleč, da bi mesto dobilo svoje poslopje za deško in dekliško šolo! Deško šolo, ki se je prvotno nahajala v spodnjih prostorih stare, že razpadajoče gimnazijske podrtije, so pred dvema leti očetje frančiškani prenesli v svoj samostan in zdaj vzgajajo in poučujejo tam dečke pod vodstvom znanega patra Pavla, ne toliko v šolskih predmetih kakor v spretnosti Marijanskih kongregacij, katere čednosti so v veliki meri zanesli tudi med gimnazijce in med profesorski zbor. Učni uspehi so na tej frančiškanski šoli seveda minimalni, kar sam c. kr. deželni šolski svet v svojem letnem šolskem poročilu na splošno priznava. Drugačnih tudi dosežati ne morejo mladi očetje menihi, ki so se večinoma zatekli v samostan po brezskrbno in brezdelno življenje. Nimajo nikake formalne učne usposobljenosti, nikakih praktičnih izkušenj, zato tudi obstoji njihovo glavno pedagoško sredstvo v vse prepogostem operiranju z rokami in s palicami. — Dekliška šola je nastanjena v Narodnem domu, nekaj razredov pa potuje že neliko let iz hiše v hišo. Da bi napravil temu preseljevanju kratek konec, je sedanji župan že lansko leto, ko ni bil nič manj narodno napreden, kot sedaj, pričel nekaj kuhati s proštom Elbertom. Šolo naj bi sezidale in prevzele šolske sestre, nune. Tako bi bil res preseljevanja konec, a nastal bi dolg dolg račun za plačevanje še ene samostanske šole. Sicer pa: Vederemo! Prošt Elbert še vedno bdi.

— Umrl je v soboto ob pol 12. dopoldne v Ljubljani med delavstvom splošno znani sodrug Karl Čuden v 30. letu svoje dobe. Po poklicu je bil mizar, zadnji čas pa trgovinski uslužbenec. Sodeloval je vztrajno pri vseh delavskih političnih in gospodarskih ustanovah; njegova beseda je bila prepričevalna kakor malokoga. Bolan je bil okolo pet mesecev težko in je umrl za pljučno boleznijo. Zapušča vdovo in dva nepreskrbljena otroka. Pogreb je danes ob 3. popoldne s Trnovskega pristanišča št. 20. Sodruge, ki količjak utegnajo, vabimo, da se udeležijo njegovega pogreba.

— Božičnica „Dobrodelnega društva tiskarjev“, ki je bila večeraj v „Narodnem domu“, je bila izborna obiskana. Pri veselici je sodeloval orkester. Igra „Trije tički“ je bila dobro vprizorjena in je vsled svoje satirično-komične vsebine navzduhu občinstvu ugajala. Veliko veselja so imeli otroci z božičnim drevescem, pod katerim so bili obdarovani. Od začetka do konca je vladala na veselici priščerna živahnost.

— Z Vika. Tu se je sestavil pod predsedstvom g. župana Franca Oblaka pomožen odbor, ki si je nadel nalogo revne viške otroke preskrbeti z obleko in obutvijo. V ta namen se priredi zbirka darov (bodisi v denarju, bodisi v blagu) od hiše do hiše. Že je nastopilo zimsko vreme in še vidimo šest- in sedemletna

otroke boste hoditi v šolo, zopet drugi zmrzujejo v revnih, razdrapanih oblekah. Odpomoč je nujno potrebna.

— **„Splošna mladinska zveza“** v Idriji naznanja, da pomnoži svoj tamburaški zbor za osem članov in sicer za štiri ženske in štiri moške moči. Kdor ima veselje do učenja na tamburico, naj se do 20. t. m. zgleda pri sodruhu Antonu Bajtu, kolporterju „Zarje“.

— **Poročilo o proračunski seji idrijskega občinskega odbora** priobčimo v eni prihodnji številki „Zarje“. Prav tako tudi novi regulativ idrijskega delavstva. Delavstvo se od nekaterih strani že sedaj razburja, da ne bo nič zboljšanja. Priporočamo razburo preudarnost.

— **Grozilna pisma.** V Kranju in okolici je dobilo zadnje dni več oseb grozilna pisma, v katerih se zahteva denar. Uvedena preiskava anonimnih piscev doslej ni še izsledila.

— **Vlomil v Kranju.** Ponoči dne 12. t. m. je bilo v Kranju dvoje vlomov in sicer v trgovino z mešanim blagom gospe Rantove in v trafiko poleg kolodvora. Pri prvem vladu so odnesli tatovi večjo svoto denarja, pri drugem pa nekaj cigar in manjši denarni znesek. Baje izvršuje vlome družba domačih vlomilcev, ki so se združili nalašč v ta namen.

— **Neznano kam izginil** je pred kakimi petimi tedni iz Smarce pri Kamniku Božidar Prodanovič, pustivši doma ženo in otroke. Ženi je rekel, da gre iskat dela. Staršem svoje žene pa je pravil, da mu je umrla mati in da mora k pogrebu. Ž ženo sta živela v miru in zadovoljno; le to ji je včasih očital, da mu je nezvesta. Predno je odšel od doma, je bil z ženo v cirkusu. V cirkusu je ženi dejal, da gre za trenutek ven, pa ga ni bilo več nazaj. Žena ga je šla iskat, našla ga pa ni več. Božidar Prodanovič je velike postave, star 32 let, podolgovatega obraza in ima male brke. Pri sebi je imel srebrno uro in verižico. Oblečen je bil črno in je imel rjav klobuk. Seboj je imel tudi dve suknji in nekaj perila v vreči. Po pokliče je koval v maslini. — Kdor bi o njem morda kaj zvedel, naj naznani c. kr. okr. glavarstvu v Kamniku.

— **Drzen tat.** 22letni dinar Peter Klemen iz Bukovja pri Senožečah je nevaren tat, ki so ga že devetkrat kaznovali zaradi različnih tatvin. Dne 27. novembra je prenočil v Postojni v hlevu gostilničarja Garecarolija in je izmaknil pri tej priliki hlapcu srebrno žepno uro, srebrno dozo za cigarete in britve. Dne 3. t. m. ponoči se je splazil Klemen v hlev posestnika Jakoba Turka v Predjambi in je prišel brskati posestnikovemu sinu Jakobu po obleki. Medtem pa se je Jakob zbudil in tat je pobegnil. Dne 5. t. m. so zasačili Klemena na predjamskem pašniku, kjer je imel ležišče. Ko je opazil orožnika, je pustil odejo, ki jo je bil ukradel in pobegnil. Orožniki so ga zasledovali, ga prijeli in izročili postojnskemu sodišču.

— **Zagorje ob Savi.** Na večerajšnji veselici mladinske organizacije se je udril oder v dvorani gosp. Mihečiča, in se pogreznil s pevci iz Trbovelj, ne da bi bil kdo izmed njih poškodovan. Vsled te nezgode je izostala nameravana igra, veselica pa se je vršila prav animirano v najlepšem redu.

Štajersko.

— **Mladí vlomilec.** V Veliču pri Laškem trgu so pri trgovki Mariji Šoparjevi že dalj časa vlamljali neznani vlomilec in kradli iz trgovine denar in blago. Trgovka je poskrbela za paznjo in tako so zasačili sedemletnega Josipa Vodlana, ki sta mu pomagala splezati dečka Martin in Jože Zupane na okno, odkoder je prišel Vodlan v prodajalno. Ko se je Vodlan vrnil s plenom 20 kron, so ga prijeli. Otroški vlomilec, ki so vsi doma v Veliču, so ukradene svote zapravili.

— **Iz ljubosumja.** Blaž Kugonič iz Skornega je pil v nedeljo s svojo ljubico v šofstanski gostilni. V gostilni je bil tudi delavec Miha Božič, ki je prisedel k Kugoniču. Ko je dal Božič piti Kugoniču ljubici, se je ta raztogotil in je udaril Božiča s pivsko steklenico tako močno po glavi, da se je steklenica razbila in se je zgrudil Božič v krvjo oblit. Dobil je na glavi težko poškodbo, ki bo imela najbrž hude posledice. Kugoniča so prijeli orožniki.

Trst.

— **Politični odbor** jugoslov. socialno-demokratske stranke, ki je bil izvoljen na zadnji deželni konferenci, se je konstituiral tako: I. Regent, predsednik; R. Golouh, tajnik; I. Gruden, blagajnik; Katol, Makuc, Petejan, Uršič, odborniki. Urad političnega odbora odprti vsak večer od pol 8. do 9. zvečer.

— **Sodruge,** ki še niso poravnali strankinega davka za leto 1911 pozivljamo, da store to takoj, ker se jih bo drugače smatralo za izstopivše iz stranke.

— **Fevaki zbor „Ljudskega odra“** bo imel v četrtek 21. t. m. ob pol devetih zvečer v gostilni „International“ ul. Boccaccio 25 generalno sejo. Ker mora naš fevaki zbor nastopiti na prvi božični praznik na sidarski

veselici v „Delavskem domu“, so naprošeni pevci, da se udeležijo te vaje polnoštevno!

Umetnost in književnost.

Gostovanje operne pevke ge. Irma Polakove. Jutri, v torek gostuje gospe Irma Polakova, operna in operetna pevka kr. zemaljskega kazališta v Zagrebu, v Leharjevi opereti „Grof Luksemburški“ ter poje ulogo Angéle. Predstava se vrši izven abonementa; za lože par. Angéle je ena najboljših igralskih in pevskih vlog gospe Polakove. Opozorjamo, da more peti gospe Polakova le en večer na našem odru.

Slovensko gledališče.

V soboto se je vprizorila Danca Valterja Christmase komedija „Milionar“. To je namreč štirinajstleten, živahen fantič, ki se ne počuti predobro v svoji zlati kletki in si zaželi iz tasnih ojnec, v katerih mora stopicati, kakor kak avtomat pod vodstvom svojega varuha, svoje prerahločutne tete in pedantovskega vseučiliškega profesorja. Preko ograj, ki ga oklepajo, je zavel zrak sveta do njega. Sluga Marins mu je pravil celo o socialnih demokratih — in poleg profesorja-suhoparnika je tako dolg čas, on bi hodil rad v „pravo šolo, kakor vsi drugi dečki“. Pa res uide iz svoje ječe. Pa pride med revne ljudi, ki delajo za njegov magazin. Celot socialni demokratje so. Dobro mu je v tem novem ozračju, toda prej ali slej se mora seveda vrniti v svojo zlato kletko, pred odhodom pa še svoje dobre prijatelje poplača in njih hudobne nasprotnike kaznuje — natanko, kakor si kdo zasluži. Prvo dejanje obeta kaj krepkejšega, pomenljivejšega. Avtor ni tako hud, kakor se je od konca delal, komedija se mu proti koncu čisto polimonadi. Milionarček-puntarček postane boječni angeljček-srečnosec, in vse na svetu je dobro, da ne rečem predobro urejeno.

Igra je tekla živahno in lehuo. Ljubka in gibčna je bila ga. Iličičeva v vlogi milionarčka, prav tako gđni. Danilova in Gorjupova v vlogi moskih vlogah. Fino je kreirala ga. Danilova mimosno gospodično Clementino; simpatična je bila igra ge. Šetfilove, dobro pojmovana stara, grbasta devica Bess gđne. Wintrove. Z učinkovito ironijo je podal g. Skrbušek poslovdvo Snollerta, štejem ga med najboljše njegove kreacije te sezone. G. Šimacček je mogoče malo prešolsko memoriral, g. Danilo izhaja kar tako. Primeren je bil humor g. Bukšeka in g. Pečka, dober sluga je bil g. Molek. Ga. Bukšekova, g. Nučič — vse v redu in povoljno. Obisk: bolj prazno kakor polno. Kje je torej tisto občinstvo, ki se tako žene za komedije in burke, kakor se nam zatrjuje? —č.

Državni zbor.

Dunaj, 16. decembra.

Današnja seja poslanske zbornice je bila posvečena železničarskim zahtevam. Posl. Tomschik se je v jedrnatem govoru zavzel za železničarske zahteve in ožigu-sal dvoumno vlogo vlade, ki je ovirala delovanje odsekov in vzbuja med železničarji opravičeno nezadovoljstvo. Svaril je vlado, da naj se ne igra z ognjem in naj se ne krati železničarjem minimalnih priboljškov, ki jih je odsek sprejel. Pa tudi meščanske stranke je pozval, da opuste svoje hinavsko vedenje, ki ima za železničarje sladke besede, skrivaj pa komaj čaka, da vlada odstriže odsekovne predloge.

— Za Tomschikom je povzel besedo železniški minister baron Forstner. Njegove uljudne besede so se kar cedile dobrohotnosti za železničarje, ampak te besede ne bodo omamile železničarjev, zakaj facit ministrovih besed je bil ta, da vlada ne more dati sedaj železničarjem več kot 21 milijonov, torej dobro polovico tega, kar zahteva odsek. V svojih izjavah je železniški minister trpinčil tudi statistiko in izračunal, da se plače železničarjev v zadnjih 18 letih niso pomnožile za 16%, kakor prvi odsekovo poročilo, temveč za 27% in da ne zaostajajo mnogo za Nemčijo. Seveda je min. pozabil povedati, kakor je posl. dr. Ellenbogen takoj pripomnil, da so bile plače pred 18 leti v Nemčiji znatno višje od tedanjih železniških plač v Avstriji, in da povprečna plača nemškega železničarja presega povprečno plačo avstrijskega železn. za dobro četrtino. Dragocena pa je bila ministrova izjava, da »poskusi z bolj premišljenim zboljšanjem plač«, kar je najhujša obsodba delovanja njegovih prednikov, in železničarji sedaj vedo, kaj je vredna »skrb višjih oblasti za nastavljenec«. — Posl. Ellenbogen je kot generalni govornik točko za točko razčlenil ministrova izjavanja, zlasti si je privoščil njegovo bojazan, da bo zvišanje železničarskih plač uplivalo tudi na mezde v industriji. Visoke mezde, je dejal generalni govornik, so znamenje cvetoče, razvijajoče se industrije; v višjih mezdah pruskih železničarjev se izražajo ogromni prebitki pruskih železn. dočim so naše nizke plače in mezde izraz slabega gospe-

darstva. — Pri glasovanju so bili sprejeti odsekovi predlogi (38 milijonov); dolžnost vlade, da v interesu celokupnosti natanko ugodi sklepu parlamenta. — V ponedeljek bo prvo čitanje davčnih predlog, v torek rešitev nadaljnih predlogov draginskega odseka, nakar prekine zbornica za to leto svoje delovanje.

V sledečem podajamo poročilo o seji: V nadaljevanju razprave

o železničarskih zahtevah naglašala posl. Tomschik (soc. dem.), da je vlada s svojimi nejasnimi izjavami močno ovirala odsekovo delovanje. Najhujša napaka, ki bi jo mogla zagrešiti vlada, pa bi bila, če bi hotela skrbiti soglasne predloge odseka. Vladi je ležeče na tem, da je osobje zadovoljno; ampak dosedanj pri-boljški niso mogli zadovoljiti osobja, ker so jih morali železničarji vladi v trdem boju izsiliti. »Dobrohotnost« vlade železničarjem ni nič koristila; na lastne noge so se morali postaviti in z lastno močjo priboriti si to, česar jim »dobrohotna« vlada ni hotela dati prostovoljno. Vlada je izjavila, da ne more izvršiti v pododseku sprejetega načela, da je zboljšati dohodke predvsem nižjim kategorijam, delavcem in uslužbencem, češ da bi taka regulacija združila ostale kategorije. Razmere pri železničarjih so povsem drugačne kot pri ostalih državnih uslužbencih: več se od njih zahteva, ker je od njihove službe odvisna varnost življenja. Zato pa morajo biti bolje plačani. Mezde železniških delavcev zaostajajo daleč za mezdami drugih delavcev, vsled česar je nujno potrebno, da se zvišajo osnovne mezde. Zvišanje delavskih mezd zahteva pri velikem številu zaposlenih železniških delavcev lepo svoto. V l. 1908 dovoljeni trije milijoni niso zadoščali niti za zvišanje osnovnih mezd, niti za zboljšanje plač starejšim delavcem. Usodna zmota meščanskih strank bi bila, če bi glasovale za odsekovne predloge v upanju, da bo vlada te predloge že obstrigla. Tako postopanje bi bilo neodpustno in frivolno norčevanje iz železničarjev. (Pritrjevanje socialnih demokratov.) Soc. demokratje pričakujejo od meščanskih strank, da pritisnejo na vlado in se s vsem vplivom zavzamejo za izvršitev odsekovnih sklepov. (Živahno prit-rjevanje). Nečem groziti, ampak prav resno opozarjam vlado, da čaka 220 tisoč držav-nih železničarjev na izvršitev odseko-vih sklepov, da ti ljudje niso navezani na dobrohotnost parlamenta, temveč da po potrebi tudi z lastno močjo lahko dosežejo svoje zahteve. Socialni demokratje bo-mo glasovali za predloge in gledali, da se prav nič ne skrbijo. (Živahno odobrava-nje.)

Železniški minister baron Forster priznava, da je z ozirom na odgovorno službo železničarjev opravičena posebna skrb državne uprave za to kategorijo držav-nih uslužbencev. Pokritje za zvišanje železničarskih dohodkov je dobiti le z zvišanjem tarifov; tu pa je treba posebne neznosti, da se ne preobremenijo privatna industrija, ker bo regulacija železničarskih plač nedvomno uplivala tudi na mezde v industriji. Drugi, nič manj tehten pa je ozir na slabe državne finance, specialno na finance drž. železnice.

Posl. Löw: Delavci jih niso zakrivali! Železniški minister baron Forstner: Stanovanjsko doklado namerava vlada urad-nikom zvišati za 23 in 25 %; poduradni-kom in uslužbencem pa za 25 do 28% naj-nižjim štirim plačilnim stopnjam in za 10 do 20% višjim plačilnim stopnjam. Izdat-nejše je treba ob tej priliki poskrbeti za uslužbenec, ker so se prejemi poduradni-kov nedavno znatno zboljšali. Glede na oficiantke in manipulantke se vlada pri-družuje odsekovim sklepom: oficiantkam namerava podeliti približno 15%ono dokla-do, manipulantkam pa zvišati v nekoliko manjšem obsegu dnevno plačo.

Tudi ublažitvi neenakosti, ki so jih povzročile prejšnje regulacije, obrača vlada svojo pozornost, vendar na popolno izena-čenje po službeni dobi ni misliti, ker je iz finančnih ozirov neizvedljivo.

Oddelek o povišanju delavskih mezd je najvažnejše poglavje nameravane refor-me. Vlada bo gledala, da po možnosti uravna to zvišanje z ozirom na različne krajevne razmere, ker so mezde železniške-ga delavstva v resnici nezadovoljive. Zlasti bo bolj kot doslej vpoštevali delavce z daljšo službeno dobo. Poleg mezdne regu-lacije pa ima vlada v mislih tudi mezdno napredovanje.

Vprašanje dopustov in dela čez čas je v tesni zvezi z delovnimi redi, ki se že iz-gotavljajo. V kratkem bodo načrti predlo-ženi centralnim odsekom, da se nastavljenici izrazijo o naših namerah.

Vse te odredbe, ki sem jih naštel, sto-pijo večinoma že s 1. januarjem prihodnjega leta v veljavo.

Posl. Habermann: Ali pa bodo veljale za nazaj?

Železniški minister baron Forstner: Ne, nazaj ne bodo veljale.

Posl. Habermann: Za božič bi bilo treba kaj ukreniti!

Železniški minister baron Forstner: Božično obdarovanje bo obstajalo v tem, da bodo omenjene naredbe razglašene, če le pojde, še pred božičem.

Odredbe, ki jih namerava vlada, zahte-vajo več kot 21 milijonov na leto, torej mnogo več nego je vlada prvotno namera-vala, ampak mnogo manj nego hoče odsek. Samoposebi se razume, da bo vlada tudi znanprej posvečala finančnemu položaju že-lezniških uslužbencev največjo pozornost. Pri tej priliki se obračam do osobja s pri-jateljskim, ampak resnim svarilom: železni-čarji naj upoštevajo blagohotnost vlade in njeno dolžnost, da v interesu celokupnosti varuje varnosti, red in gospodarnost v svo-jih oblastih. Enako dolžnost imajo vsi državni nastavljenici.

Kričice zgled

za neenakomernost dosedanjih regulacij na-vaja posl. Marek (soc. dem.): Če čakajo uradniki in poduradniki, ki jim vsak privo-šči njih skromne plače, na 200 kronsko napredovanje dve leti, čakajo uslužbenci na 100 kron po tri leta, rokodelci na 60 kron tri leta in delavci na 30 kron tudi tri leta. (Klici: Čujte! Čujte! s socialno-demokra-tičnimi klopi.) Če se vlada izgovarja na prazne državne blagajne, ni boljšega sveta kot ta, da se porabi prihodnjic za zgradbo vojnih ladij namenjeni obrok za državne železničarje. (Odobrovanje socialnih demo-kratov.)

Potem govore še Vojna, Koerner, Kroy in German, nakar se razprava zak-ljuči. Za generalna govornika sta izbrana: pro Ellenbogen, contra Buřival.

Generalni pro-govornik dr. Ellenbogen (soc. dem.) navaja, da znašajo osebni stroški na nemških železnicah na vsak kilometer 1 K 37 vinarjev, pri nas pa 1 K 94 vinar-jev. Ker so mezde vzlic temu v Nemčiji višje, dokazuje to, da je uprava boljša. Vse plače in mezde na avstrijskih državnih že-leznicah znašajo 306 milijonov kron, torej povišek za 35 milijonov kron ni velik. Ker je na državnih železnicah 240.000 ljudi, je naravno, da znaša še tako majhno zbolj-šanje takoj več milijonov. Javnost se ne sme plašiti visokih števil, s katerimi operira železniško ministrstvo precej demagoško. Železniško ministrstvo se boji, da se vsled mezdnih poviškov na državnih železnicah zvišajo tudi mezde v industriji. Česar pa se minister boji, to je naše upanje. Če pokaže država dober zgled, bo nemara to vendarle blagodejno vplivalo na marsikaterega umazane-ga podjetnika, predvsem pa na „pože-ljivost“ delavcev v dotičnih podjetjih. Nem-ške in angleške izkušnje kažejo, da so vi-soke mezde znamenje procvitajočega gospo-darskega življenja.

Prijazno svarilo, ki ga je železniški mi-nister adresiral na železniško osobje, ni utemeljeno. Socialni demokratje nismo pri-jatelji pasivnega odpora. Zavedamo se ne-varnosti tega poslednjega in najhujšega orožja, ne le za javnost, za državo, temveč za železničarje same. Zmerom smo nagla-šali nevarnost tega orožja, prav kakor po-trebo organizacije kot nujnega predpogo-ja za rabo tega orožja v slučaju skrajne po-trebe. Ampak od nas ni odvisno, da pre-prečimo rabo tega orožja. Drug faktor je, ki lahko prepreči izbruh pasivnega od-pora. Ta faktor je vlada in železniško ministrstvo. Iz tega razloga priporočamo vladi, da do pičice izpelje sklep poslanske zbornice. (Viharno odobrovanje soc. demo-kratov.)

Po besedah contra-govornika Buřivala in zaključni besedi poročevalca Heineja je odredil predsednik

glasovanje.

Zbornica je sprejela predloge odseka za državne nastavljenec, da porabi vlada 38 milijonov kron za zboljšanje gmotne-ga položaja uradnikov, poduradnikov, uslužbencev in delavcev na državnih že-leznicah. Prav tako je potrdila od seka pripravljene resolucije.

Prihodnja seja bo v ponedeljek; na dnevnem redu je prvo čitanje davčnih predlog.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Turški naskok na Bengazi.

Carigrad, 17. decembra. „Ikdam“ in „Tanin“ poročata, da je vojno ministrstvo dobilo brzoglavno obvestilo o naskoku na Ben-gazi. Arabske in turške čete so odvzele Italijanom skoro vse utrdbе in ugrabile več topov in mnogo streliva. Vsled bombard-

ranja italijanskih oklopnjač so se morali Arabci in Turki umakniti iz strelne daljave.

Rim, 17. decembra. „Agenzia Stefani“ poroča, da so v noči od 14. na 15. december bekušinske čete naskočile italijanske okope južno od Berke. Italijanska posadka pa je sovražni napad brez izgub odbila.

Italijansko bombardiranje arabske mošeje.

Carigrad, 18. decembra. Poveljnik turških čet v Jemenu javlja, da so italijanske bojne ladje pod pretvezo turških vojaških koncentracij na arabski obali obseljevale zadnji petek mohamedansko mošejo severno od Meke in ubile devet oseb, mnogo jih pa ranile.

Pogajanja o uvozu argentinskega mesa.

Budimpešta, 18. dec. Včeraj so dospeli ministrski predstavniki grof Stürgkh, trgovinski minister dr. Böller, finančni minister dr. Zaleski in železniški minister dr. Forster sem, da se porazgovorijo s člani ogrske vlade o perečih gospodarskih vprašanjih. Formalne skupne ministrske konference ni bilo. Danes so se avstrijski ministri vrnili na Dunaj.

Avstro-Ogrska je pritrčila maročanski pogodbi.

Dunaj, 17. dec. Vnanje ministrstvo je naročilo berlinskemu in pariškemu poslaniku, da sporočita nemški in francoski vladi načelno soglašanje avstro-ogrsko vlade z maročansko pogodbo. Formalno pritrditve si pridržuje avstro-ogrsko vlada za poznejši čas.

Maročanska razprava v francoski zbornici.

Pariz, 17. dec. Zbornica nadaljuje razpravo o maročanski pogodbi. Socialist Sem-bat je ob viharjem pritrdjevanju skrajne levice izjavil, da bodo socialisti glasovali za pogodbo, ker vidijo v njej poročilo za zboljšanje napetih razmer med Francijo in Nemčijo.

Zaključitev angleškega parlamenta.

London, 17. decembra. Parlamentarno zasedanje je zaključil prestolni govor, ki izraža zadovoljstvo nad mirno poravnavo maročanskega konflikta, omenja nevtralizacijo izjavo gleda na italijansko-turško vojno in ugodne odnose med Anglijo in kolonijami.

(Minulo zasedanje angleškega parlamenta je bilo eno najplodovitejših in najzanimivejših. Sprejet je bil zakon o delavskem zavarovanju, proti kateremu so vprizorili konservativci najhujši odpor. Zakon ostaja daleč za delavskimi zahtevami, vendar pa je izdaten korak na poti socialnega napredka. Vsepeh je tem večji, če upoštevamo strupeno gonjo, ki so jo podželi kapitalistični hujšaki. Da preprečijo neprijeten socialni zakon, so po vsej državi mobilizirali posle za boj proti delavskemu zavarovanju, ki donša tej najbolj izkoriščani delavski kategoriji najočitnejše koristi. Drugi uspeh minulega zasedanja pa je t. zv. veto-bill. Sicer se v njej kaže vse polovičarstvo meščanskega liberalizma, ki je nesposoben za radikalen boj proti privilegijem, vendar je uspeh demokracije, ker je precej pristigla oblast lordske zbornice.

Vihar v turški zbornici.

Carigrad, 17. dec. V silnem viharju je utemeljeval veliki vezir Said paša vladno predlogo, ki daje sultanu pravico, da v slučaju konflikta med vlado in zbornico razpusti parlament, ne da bi poprej povprašal senat, in da odgodi zbornico v slučaju vojne. Predlogo, ki znatno razširja sultanove pravice, je vlada vložila na zahtevo mladoturškega odbora (!); nujna je, ker je za eventualna mirovna pogajanja z Italijo treba močne vlade. — Opozicijski govorniki so ljuto napadali vlado in ji očitali, da hoče pogaziti ustavo. Vseled arditih insultov so se ministri odstranili iz dvorane, nakar je opozicija izjavila, da ob neavzočnosti ministrov ne razpravlja dalje. Predsednik je moral sejo prekiniti. Ko se je razburjenje nekoliko poglobilo, se je seja ob nav-

zočnosti ministrov nadaljevala. Po kratki razpravi je večina priznala vladni predlogi nujnost in jo odkazala komisiji.

Krečansko gibanje.

Kanea, 17. dec. 25 poslancev razpušene krečanske narodne skupščine so siloma odpeljali v Sudabaj, ker niso hoteli odnehati od vstopa v grško zbornico.

Revolucija na Kitajskem.

Oboroževanje.

London, 18. dec. Vzlic sklenjenemu premirju se revolucionarji in cesarski neprenehoma oborožujejo. Revolucionarji se koncentrirajo v Sangaju in Nankingu; pripravljajo se na pohod proti Pekingju, da osvoje prestolico. Med Kantonom in Honkongom je zopet redna železniška zveza.

Dve struji med revolucionarji.

London, 18. decembra. Dočim so mlajši revolucionarji, zlasti študentje, prepričani republikanci, se nagibajo konservativnejši elementi, zlasti imovitejši trgovci, h kompromisu na monarhistični podlagi. Mirovni konferenci v Sangaju so predloženi naslednji pogoji: Cesar si nadene kitajsko ime in vzame Kitajko za ženo; vse penzije Mandžurov izvzemši apanaže članov cesarske rodbine se odpravijo; uvede se popolna avtonomija dežel in skliče se narodna skupščina za kontrolo drž. izdatkov.

Revolucionarne amaconke.

London, 18. dec. Na agitacijo dveh učiteljic, ki imata med kitajskimi dekleti obilo somišljenic, se je ustanovil v Hankavu zbor amaconk, ki odrinejo v boj proticesarskim četam.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba Zarje.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev v Ljubljani

vpisana zadruga z omejeno zavezo

vabi vse člane na

izredni občni zbor

ki bo na sv. Štefana, dne 26. t. m. ob 2. popoldne „pri Travnju“ na Glincah.

Dnevni red:

1. Poročilo o stanju zadruge.
2. Volitev načelnstva.
3. Volitev nadzorstva.
4. Predlogi in nasveti.

Nadzorstvo.

Naša Ančka.

Mična povest v lični obliki, ki ne sme manjkati v nobeni knjižnici. Stane samo 80 h in se dobiva v vseh večjih knjigarnah.

Tobakarne ozir. prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.

Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.

Moze, ulica Miramar 1.

Magnolo, ulica Belvedere.

Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boccacio št. 25.

Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).

Pipan, ulica Ponte della Fabra.

Gramaticopulo, Piazza Barriera.

Bruna, ulica del Rivo.

Raitinger, Riva Grumola št. 20.

Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.

Bajc, ulica Geppa.

Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.

Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.

Kupujte „Zarjo“
izvod samo 6 vinarjev.

Orva za kurjavo

suha, trda in mehka

odpadki od stavbnega lesa

se dobe v tovarni V. Scagnettija, Cesta na Rudolfovo železnico št. 16, za državnim kolodvorom.

Železnato vino s kino

lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani

... Dunajska cesta ...

krepla malokrvne, nervozne, vsled bolezni oslabele osebe, blede, slabotne in bolehave oroke, ena pol-litrska steklenica 2 K, tri steklenice K 6'60. Poština in zavojnina prosta.

Železnato vino lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani vsebuje v resnici in vedno navedeno množino železa, ima neoporečno zdravilno vrednost in prednjači zaradi tega vsem drugim železnatim izdelkom.

Kavarna „CENTRAL“ danes in vsak dan KONCERT.

Začetek ob 8. uri zvečer.

S spoštovanjem

Vstopnina prosta.

Štefan Miholič, kavarnar.

Največje podjetje konfekc. stroke je ogromna trgovina

O. Bernatovič

Ljubljana, Mestni trg šte. 5

katera ima že začetkom sezije

nad 30.000 kom. svežega blaga

po najnižjih cenah — in to:

- nad 5000 kom. najfinejši oblek za gospode od K 8' — naprej.
„ 2000 „ najfinejši površnikov, športnih in zimskih sukenj od K 16' — naprej.
„ 3000 „ pelerin od K 4' — naprej.
„ 2000 „ posamezn. hlače in telovnikov od K 4' — naprej.
„ 3000 „ oblek za dečke in otroke od K 4' — naprej.
„ 15000 „ najmodernejše konfekcije za dame in deklice, jope in dolge paletot za dame od K 8' — naprej. Krila in bluže od K 2' — naprej.

Solidna postrežba!

Priznana nizke cene

Izdeli solidni.

Zmerne cene.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

Fr. Kapus, Ljubljana

Marije Terezije cesta šte. 11. ... Kolizej.

Velika izbira vsakovrstnega pohištva za spalne, jedilne in gosposke sobe. Divane, otomane, žimnice, modroce iz morske trave, zmednice na peresih, ...

podobe, zrcala, otročje vozičke itd. ...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

<